

му стані я віз до видавництва машинопис антології. А щойно я здав машинопис, мене було запитано, коли я привезу «Гамлета». Річ у тім, що збиралися видавати до чотирьохсотріччя від народження Шекспіра три томик, я собі взяв «Гамлета», і ось усі переклади вже здали, затримую все видання тільки я. А я «Гамлета» навіть не починав через ту ж таки чеську антологію. Довелося, повернувшись додому, негайно братися за «Гамлета», якого я перекладав у гарячковому темпі, і коли нарешті здав і його, то відпокутував оце тривале збудження й нервові перенапруження тим, що рік пролежав як сердечний хворий. Ось як я мусив тоді «спланувати свій робочий час». А тепер, звертаючись до останнього питання, — чи допомагає, чи заважає планування з боку видавництва? — відповім так: до видавничого планування я ставлюся, загалом кажучи, негативно. Система досить безглузда: запланують якийсь роман або антологію до видання, але перекладати не радять, поки плани не будуть затверджені. Затверджують «вищестоящі», їм поспішати нема куди, то й процес затвердження триває довго. А коли нарешті зовольть затвердити й не викреслять з плану, то починають квапити перекладачів, бо через небагато часу вже пора здавати, а запізняться, випадуть із графіка — знову біда. Через те особливо багато «скоропостижних» перекладів, інакше кажучи — халтури в колективних виданнях — у віршованих антологіях. У перекладі віршів планування взагалі протипоказане. Але в цьому питанні якийсь чудернацький парадокс, якась суперечність: я згадав про те, в яких умовах перекладав шість чеських віршів і «Гамлета». Проте я з усіх цих перекладів задоволений (наскільки взагалі може бути задоволений перекладач зі своєї праці). І я сумніваюсь, чи були б вони кращі, якби я їх робив у нормальних умовах. Може якраз навпаки, можливо, вони б вийшли блідіші. Отже, видавниче планування одночас і перешкоджає, і тримає в напруженні, змушує мобілізувати всі свої можливості. А де вихід з цієї суперечності — не знаю.

5. І це питання складається з п'яťох. Отже, насамперед про попереднє вивчення оригіналу: багато оригіналів я знав перед тим, як починав їх перекладати. А ті, з якими знайомився вперше, для мене не відрізнялися від книжок, які я читаю без наміру переклада-